

Organisatieonderdeel Staf Korpsleiding
Directie Facility Management
Afdeling Politiemiddelen

Behandeld door Art10-2E ,Art10-2E
Functie Directeur FM/ Afdelingshoofd
Politiemiddelen

Aan **Combi MT**

Telefoon 06 - Art10-2E
E-mail Art10-2E @politie.nl

Datum 16-12-2016
Bijlage(n) 4
Pagina 1/5

Onderwerp **Programma Less than Lethal wapens**

Aanleiding

De afgelopen jaren is er bestuurlijk gezien steeds meer aandacht ontstaan voor nieuwe vormen van bewapening van de Nederlandse politie. Voor het gebruik van geweld heeft de politiemedewerker – naast de eigen mondelinge en fysieke kracht - een aantal ondersteunende geweldsmiddelen tot zijn beschikking. In de basispolitiezorg zijn dat op dit moment de korte wapenstok, pepperspray en het dienstpistool. Toegenomen kennis en recente besluiten hebben aangetoond dat de behoefte bestaat om de huidige geweldsmiddelen opnieuw te beschouwen om te kunnen komen tot een geactualiseerde en toekomstbestendige zienswijze op de bewapening van de politie. Het accent daarin ligt hierbij nadrukkelijk op het betrekken van de potentie van Less than Lethal Weapons¹ (LtLW).

Voorliggende notitie vormt een uitvloeisel van deze ontwikkelingen en vraagt het Combi-MT om ten behoeve van de inzet van “less than lethal” wapens in te stemmen met het doen van gedegen onderzoek naar het bredere spectrum van dit gebruik, en als onderdeel van het onderzoek een aantal pilots te draaien gericht op de inzet van het stroomstootwapen. Het onderzoeksvoorstel is als bijlage toegevoegd.

Het WODC rapport “Politiële bewapening in perspectief” (Kruize & Grüter, 2012) heeft uitgewezen dat er onvrede heerst bij dienders over de effectieve bruikbaarheid van de wapenstok en pepperspray en dat de diender op straat een kloof ervaart tussen de niet-dodelijke wapens (wapenstok en pepperspray) en dodelijke (vuurwapen). In 2013 is vanuit de landelijke commissie BUK opdracht verstrekt tot het uitvoeren van onderzoek naar Non Lethal interventiemiddelen en protectiemiddelen voor de politie voor de komende 5 tot 10 jaar. Dit heeft geresulteerd in de rapportage “Modernisering Bewapening, Uitrusting & Kleding 2013”. De werkgroep ME / Less Lethal Weapons deed, ter voorbereiding op de Nuclear Security Summit (NSS), in december 2013 niet alleen aanbevelingen over de inzet van minder letale geweldsmiddelen tijdens de NSS, maar ook het voorstel om minder letale middelen en hun plaats in het geweldsspectrum verder te onderzoeken en te beproeven. Dit aansluitend op het innovatieprogramma als benoemd in de nota Heroriëntatie Mobiele Eenheid (dec 2012 Kbb).

Ten aanzien van de concrete inzet van middelen is naar aanleiding van de positieve evaluatie in 2011 met de Taser bij de arrestatieteams, waarbij is vastgesteld dat met een minimum aan geweld en geringer letsel men in staat is om gevaarlijke (suïcidale) personen te overmeesteren, besloten om het stroomstootwapen toe te voegen aan de standaardbewapening van de AO-eenheden van de politie. In 2013 heeft de succesvolle pilot met de uitschuifbare wapenstok in de BPZ gedraaid: de voormalige politieregio - nu district - IJsselland heeft deze pilot uitgevoerd in de horecadiensten in binnensteden van Zwolle en Deventer, in de periode medio maart 2012 tot medio maart 2013. De korpsleiding heeft op basis van deze pilot besloten de uitschuifbare wapenstok – voorzien in 2018 – uit te rollen.

¹ De term *Less than Lethal* is afkomstig van het onderzoeks- en technologisch ontwikkelprogramma SUBCOP (SUicide Bomber COunteraction and Prevention) van de Europese Unie.

Bestuurlijk gezien zijn 2 toezeggingen aan de Kamer relevant. In zijn brief van 4 juni 2014 (kenmerk 518128, bijlage) aan de voorzitter van de Tweede Kamer kondigt de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie aan dat de politie een onderzoek gaat starten naar de mogelijkheden van het gebruik van nieuwe vormen van 'non lethal' bewapening binnen haar taakstelling. Meer recent heeft de huidige minister de Kamer per brief d.d. 13 juni 2016 toegezegd dat eind 2016 wordt gestart met de pilot stroomstootwapen, waarbij de toepasbaarheid van dit middel voor de BPZ wordt getest.

Met het voorliggend voorstel om onderzoek te doen naar Less than Lethal wapens en de start van een pilot stroomstootwapen in de Basis Politie Zorg (BPZ) in drie operationele teams, geven de korpsleiding en de minister gezamenlijk invulling aan de gedane toezegging.

Besluit/actie

Het Combi-MT wordt gevraagd:

1. In te stemmen met de voorliggende onderzoeksopdracht en planning Less than Lethal wapens (LtLW);
2. In te stemmen met de start van de pilot stroomstootwapen in de BPZ Q1 2017 (doorlooptijd van 1 jaar) in de eenheden Rotterdam, Oost-Nederland, Midden-Nederland en in een nog nader te bepalen vierde eenheid.
3. Vast te stellen dat met de door het ministerie van Veiligheid en Justitie opgestelde tijdelijke geweldsinstructie is voldaan aan het noodzakelijke juridische kader voor de start van de pilots en dat deze als voorwaarde wordt verbonden aan de te verlenen toestemming van de minister;
4. Te besluiten de evaluatie van de pilot met het stroomstootwapen terug te laten komen in het Combi-MT ten einde besluitvorming omtrent een mogelijke implementatie te laten plaatsvinden met bijbehorende randvoorwaarden.

Toelichting

Het onderzoeksprogramma *Less than Lethal Weapons* heeft tot doel het verkrijgen van een geactualiseerde en toekomstbestendige zienswijze op de bewapening van de politie, met het nadrukkelijke accent op het betrekken van de potentie van *Less than Lethal* wapens. Het onderzoeksproject is niet alleen middelgericht. De meer fundamentele vraag welke politie de korpsleiding op gebied van geweld- en gevaarbeheersing wil zijn komt evengoed aan de orde. De korpsleiding wil een visie kunnen formuleren op de toekomstige maatschappelijk verantwoorde invulling van het aan de politie toegekende geweldsmonopolie². Geloofwaardigheid, veiligheid, doortastendheid en legitimiteit van het politieoptreden staan daarin centraal.

Onderzoeksopdracht:

Het eindresultaat van het onderzoek is een onderbouwd advies aan de korpsleiding, en daarmee voor de minister richting Kamer, ten aanzien van de wijze waarop in de toekomst - door BPZ en ME - nog veiliger, effectiever en nauwkeuriger kan worden opgetreden in geweld en gevaarsituaties met gebruikmaking van *Less than Lethal Weapons*. Het realiseren van de doelstelling wordt nagestreefd door een onderzoeksprogramma bestaande uit vier werkpakketten c.q. subopdrachten. Externe ondersteuning bij deze werkpakketten is afkomstig van dr. Jaap Timmer van de Universiteit van Amsterdam, dr. Marike van der Horst van TNO en dr. Otto Adang van de Politieacademie die tevens verantwoordelijk is voor het opleveren van het adviesrapport.

² Gedoeld wordt hier op het optreden van de politie in het reguliere geweldsspectrum. Het hoogste geweldsspectrum (AOE/DSI) valt buiten de scope van dit programma.

Vier werkpakketten/subopdrachten:

1. Een toekomstgerichte visie op veilig, effectief en nauwkeurig politieoptreden in gevaarsituaties, op basis van situaties zoals die zich in de actuele praktijk van basispolitiezorg en ordehandhaving voordoen;
2. Een rapportage met een onderbouwde shortlist van *Less than Lethal* wapens die mogelijk geschikt zijn voor gebruik door de Nederlandse politie in het kader van ordehandhaving;
3. Een beschrijving van de methode Police Technology Assessment (PTA) waarmee nu en in de toekomst keuzes over de aanschaf van *Less than Lethal* wapens onderbouwd kunnen worden;
4. Een uit te voeren evaluatie van de gedraaide pilot met het stroomstootwapen binnen de BPZ, aangevuld door een PTA-rapportage over het stroomstootwapen.

Nadere toelichting op werkpakket 4, en de afbakening van de pilot stroomstootwapen:

a. Doel

De pilot is bedoeld om inzicht te verschaffen in de operationeel toegevoegde waarde van een stroomstootwapen voor de BPZ om binnen geweld- en gevaarsituaties veiliger, effectiever en nauwkeuriger op te kunnen treden. Daarbij wordt ook zichtbaar gemaakt wat de bredere implicaties zijn van het toevoegen van een stroomstootwapen capaciteit aan de uitrusting van de BPZ. Op grond van deze inzichten levert werkpakket 4 een deeladvies op de vraag of en op welke wijze een stroomstootwapen bij de BPZ dient te worden ingevoerd.

b. Afbakening

Het stroomstootwapen vervangt NIET het dienstwapen of een ander geweldsmiddel van de politie;

De pilot vindt op vier plekken plaats, bij:

- Het Team Surveillancehonden in Rotterdam (eenheid Rotterdam).
Hier wordt - naast de reguliere ervaring die wordt opgedaan met een stroomstootwapen - mede beoordeeld in hoeverre beschikbaarheid van een stroomstootwapen bij alleen hondengeleiders de effectieve bruikbaarheid van het middel wordt beïnvloed.
- Het Basisteam Zwolle (eenheid Oost-Nederland).
Hier wordt – naast de reguliere ervaring die wordt opgedaan met een stroomstootwapen – mede beoordeeld hoe de beschikbaarheid van een stroomstootwapen zich verhoudt tot het beschikbaar hebben van een uitschuifbare wapenstok.
- Het basisteam Amersfoort (eenheid Midden-Nederland).
Hier wordt de bruikbaarheid van een stroomstootwapen in de eerstelijns politietaak beoordeeld.
- Een nog te selecteren VAG/OG team in een van de eenheden.
Hier wordt - naast de reguliere ervaring die wordt opgedaan met een stroomstootwapen - mede beoordeeld in hoeverre beschikbaarheid van een stroomstootwapen bij alleen een VAG/OG groep de effectieve bruikbaarheid van het middel wordt beïnvloed.

c. Afstemming

De burgemeesters van Rotterdam, Zwolle en Amersfoort hebben met de pilot ingestemd; Het Openbaar Ministerie zo spoedig mogelijk geïnformeerd. Het Parket Generaal zal hiervoor worden benaderd.

d. Juridisch kader

Voor de pilot heeft het ministerie (in nauwe afstemming met de politie) een tijdelijke geweldsinstructie opgesteld die als voorwaarde aan de te verlenen toestemming van de minister zal worden verbonden. Deze geweldsinstructie sluit aan bij de concepttekst die is opgesteld in het kader van de herziening van de Ambtsinstructie. **Bijlage.**

e. Looptijd

De pilot start conform toezegging aan de Kamer “voor eind 2016”. De duiding van “start” houdt in dat voor het einde van 2016 het juridisch kader is opgesteld, het opleidingskader gereed is, de op te leiden medewerkers van de pilotteams gepland staan voor het volgen van de opleiding, het communicatieplan gereed is en het stroomstootwapen en bijbehorende accessoires zijn besteld.

De daadwerkelijke in gebruik neming van de eerste stroomstootwapen op straat door opgeleide en gecertificeerde leden van de pilotteams vindt vanaf 8 februari (week 6) plaats. In week 16 (16-20 april) staat de opleiding van de laatste groep medewerkers gepland.

f. Evaluatiecriteria

In de businesscase “pilot stroomstootwapen in de BPZ”, die in 2014 aan het KLO is voorgelegd staan de oorspronkelijke evaluatiecriteria van de pilot vermeld. De criteria worden de in komende maand door de onderzoeksgroep nog getoetst en door de stuurgroep vastgesteld. De mentale impact van het gebruik van het stroomstootwapen alsmede het kosten/baten criterium zullen in ieder geval onderdeel uitmaken van het evaluatierapport.

g. Communicatie

De communicatie over het programma en over de werkpakketten afzonderlijk – met specifieke aandacht voor de pilot - vindt plaats vanuit een door de stuurgroep geaccordeerde kernboodschap die voortkomt uit een opgesteld “boodschappenhuis”.

Het boodschappenhuis beschrijft de essentie, belangrijkste doelgroepen, het wat, waarom en hoe en maakt de bewijsvoering van die kernboodschap inzichtelijk. Het boodschappenhuis is samen met de planning van het programma het vertrekpunt voor een communicatiestrategie, welke uiteindelijk resulteert in een communicatieplanning met bijbehorende inzet van middelen. Gezien de voorziene externe aandacht voor het onderwerp (er zijn al mediaverzoeken ingediend bij de Directie Communicatie door de NOS en de Amersfoortse Courant) en het belang van heldere communicatie richting burgers en stakeholders, wordt er vanuit de stuurgroep nadrukkelijk en voldoende aandacht gegenereerd voor dit onderdeel van het traject.

Eind december 2016 wordt de communicatiestrategie definitief vastgesteld. Deze oplevering is randvoorwaardelijk voor de start van de pilot. Op 6 februari, de start van de pilot, is een mediamoment gepland. Media wordt uitgenodigd een deel van de training bij te wonen en krijgt uitgelegd waarom, wanneer en hoe het wapen kan worden ingezet ten eindewat nut en noodzaak van de pilot inzichtelijk te maken. Daarnaast besteedt de strategie expliciet aandacht aan de burger. Aan de hand van een korte film krijgt de burger uitgelegd dat het wapen in de vorm van een pilot ingezet wordt in de pilotsteden, waarom er met dit wapen een pilot plaatsvindt, wanneer het wapen kan worden ingezet, wat er gebeurt als het wapen daadwerkelijk wordt ingezet en hoe de daaropvolgende zorgverlening plaatsvindt. Verder wordt in de strategie expliciet opgenomen hoe de communicatie dient te verlopen op het moment dat het wapen is ingezet. Doel hiervan is uitleg te geven waarom in de betreffende situatie is gekozen voor inzet van dit wapen en begrip te creëren bij de stakeholders (media, burger en politiek). Als laatste wordt in de strategie opgenomen hoe gecommuniceerd wordt over het verloop van de pilot (begin- en einddatum, evaluatie en eventueel vervolg).

h. Verantwoording (aan wie wordt gerapporteerd)

Gedurende de pilotperiode wordt bij het gebruik van het stroomstootwapen de reguliere procedure voor melden van geweld gevolgd. Indien er aanleiding bestaat voor een specifieke (media)reactie naar aanleiding van een inzet met het stroomstootwapen dan wordt deze gegeven door piot eenheid (iam PC), dan wel door het lokaal bevoegde gezag. De projectorganisatie vervult hierbij waar nodig een ondersteunende rol.

Het departement (DG Politie) wordt door middel van projectrapportages geïnformeerd over de voortgang van de pilot.

h. Governance onderzoekopdracht, inclusief pilot

De projectleider legt verantwoording af aan een hiertoe ingestelde Stuurgroep o.v.v. Willem Woelders, plv. Politiechef van de Eenheid Midden Nederland. Het Directoraat Generaal Politie is via deelname van [Art10-2E](#) in de Stuurgroep vertegenwoordigd. De Stuurgroep wordt ondersteund door een Begeleidingsgroep, bestaande uit diverse operationele specialisten vanuit de nationale politie en ambtelijk vanuit DGPolitie. **Bijlage.**

i. Inkoop

Op 4 oktober 2016 heeft IKM een marktconsultatie gepubliceerd op aanbestedingsplatformen Tendered en TED. Deze marktconsultatie had als doel om objectief vast te stellen welk stroomstootwapen, dat aan de functionele eisen voldoet (waaronder dubbelschots) op dit moment in de markt beschikbaar is voor deze pilot.

Uit de marktconsultatie is gebleken dat op dit moment slechts één product in staat is om meer dan 1 schot af te vuren en dat is de Taser X2. Van beide andere producten hebben de indieners laten weten dat er momenteel wel gewerkt wordt aan een dubbelschots, maar dat deze op dit moment niet beschikbaar is. Indien de politie op termijn over wenst te gaan naar de brede invoering van dit product dient de markt in ieder geval opnieuw hiernaar gevraagd te worden. Nu mededinging om technische reden ontbreekt, is de aanbestedingsprocedure "onderhandeling zonder aankondiging" van toepassing. De verwerving van de Taser X2 geschiedt door middel van onderhandeling met de firma TBM Muller, de vertegenwoordiger van Taser op de Nederlandse markt. Deze verwerving is goedgekeurd door de voorzitter van de Stuurgroep.

Planning

Naam product	Start gepland	Opgeleverd gepland
Adviesrapport	01-07-2017	01-04-2018
1. Visie op gevaarsituaties	01-09-2016	28-02-2017
1.1 Literatuur studie visie op geweld	01-09-2016	31-01-2017
1.2 Casuïstiek	01-09-2016	31-01-2017
1.3 Eindrapportage	01-09-2016	31-03-2017
2. Shortlist LtLW	15-10--2016	30-04-2017
2.1 Overzicht en eisen LtLW	01-11-2016	15-01-2017
2.2 Overzicht LtLW	15-10-2016	15-01-2017
2.2 Matching LtLW	15-01-2017	15-02-2017
2.3 Schrijven rapportage	01-02-2017	30-04-2017
3. Police Technology Assessment	15-02-2017	30-09-2017
3.1 PTA 1	15-02-2017	30-09-2017
3.2 PTA 2	15-02-2017	30-09-2017
3.3 Beschrijving methodiek PTA	01-09-2016	31-07-2017
4. Pilot stroomstootwapen	01-12-2016	01-03-2018
4.1 Verwerven wapens + toebehoren voor pilot:	01-09-2016	31-012017
4.2 Toestemming pilot stroomstootwapen van de Minister, incl. geweldsinstructie	01-09-2016	Voor 01-02-2017
4.3 Opleiden 300 deelnemers pilot	06-02-2017	30-04-2017
4.4 Mediamoment	01-01-2017	06-02-2017
4.5 Uitvoeren pilot SSW	08-02-2016	01-03-2018
4.6 Tussentijdse evaluatie pilot	September 2017	September 2017
4.7 Eindevaluatie pilot	01-02-2018	01-04-2018
4.8 Advies aan KC	01-04-2018	01-06- 2018
4.9 Stuurgroepdata 7 x gepland	Diverse data	Diverse data

j. Risico's

Zoals hiervoor geduid, is een risico dat er sprake is van een negatieve publieke en/of politieke opinie. Het onderwerp *Less than Lethal* wapens kan rekenen op veel voorstanders ("meer humane wapens") net als op veel tegenstanders ("martelwerktuig"). Er wordt daarom communicatief nadrukkelijk aandacht besteed aan maatschappelijke gevoeligheden, politieke opinies en gevoeligheden binnen de Nationale Politie. Nut, noodzaak en beeldvorming van *Less than Lethal* middelen dienen moeten zowel intern bij politie als bij externe stakeholders met aandacht worden besproken om ongewenste neveneffecten en tegenreacties te voorkomen.

Indien wordt overgegaan tot besluitvorming ten aanzien van een keuze omtrent implementatie, zie beslispunt 4, dan dienen alle randvoorwaarden te worden uitgewerkt. Op dit moment is in een financiële dekking ten behoeve van implementatie landelijk niet voorzien. Het evaluatierapport zal tevens een kosten/batenanalyse bevatten.